PÄIVÄSTÄ TOISEEN

14.12.15

Aurinko nousee
Helsingissä kello 9.17
ja laskee kello 15.12
Oulussa kello 10.20
ja laskee kello 14.05

Päivän sana
14.12. Aivan oikein, ja minä sanon teille, että Johannes on enemmänkin kuin profeetta. Hän on se, josta on kirjoitettu: ”Minä lähetän sanansaattajani sinun edelläsi, hän raivaa sinulle tien.” Matt. 11:9–10
15.12. Palatkaa takaisin, te luopuneet lapset, minä parannan teidät luopumuksestanne! ”Herra, me tulemme luoksesi, sillä sinä olet meidän Jumalamme!” Jer. 3:22

Nimipäiviä
Tänään maanantaina: Jouko
Huomenna tiistaina: Nooa, Heimo

Mietelause
Ei ole mikään taito olla vanhoillinen, sillä ne ajatukset ja mielipiteethän on jo punnittu käytännössä. Ei ole mikään taito olla radikaali, sillä niitä mielipiteitä ei ole vielä punnittu käytännössä.
Gustaf Lindborg

MERKKIPÄIVIÄ

85-VUOTIAS

Taloustirehtööri **Matti Rahkola** 14.12. Kalajoki. Perhepiirissä.

60-VUOTIAS

Jyri Makkonen 17.12. Tampere. 60-vuotisjuhlat ovat musiikkikavalkadi Teiskon vanhassa pappilassa, Teiskon kirkkotie 88, Tampere, pe 18.12. alkaen klo 12.

Lähetä merkkipäiväilmoitus

Merkkipäiväpalstalla julkaistaan päivänsankarin suostumuksella lähetettyjä tietoja. Kirjoita viestiin merkkipäivän viettäjän nimi, ikä, titteli ja kotipaikka sekä merkkipäivän ajankohta ja mahdollinen lyhyt maininta juhlan vietosta. Valokuva voi olla mustavalkoinen tai värillinen. Palsta on maksuton. Merkkipäivätiedon tulee olla toimituksessa viimeistään viisi päivää ennen lehden ilmestymistä.
Lähetä ilmoitus postitse osoitteeseen Maaseudun Tulevaisuus, ”Merkkipäivät”, PL 440, 00101 Helsinki tai sähköpostilla merkkipaivat@maaseuduntulevaisuus.fi.

KIRJAT

Pystypäisen naisen elämäntarina

Kirjailija Eeva Joenpellon elämässä riitti draamaa ja traagisia käänteitä.

Helena Ruuskan kirjoittama Eeva Joenpellon elämäkerta on aarre Joenpellon lukijoille. Elämän kirjailija Eeva Joenpelto piirtää kuvaa vahvasta omaäänisestä kirjailijasta ja kertoo miten Eeva Joenpellosta tuli se kirjailija ja ihminen, joka hän oli. Se vahvistaa kuvaa naisesta, joka loi käsitteen joenpeltolaisista kovista naisista.

Joenpellon elämäntarinaan lyö leimansa kuolema. Se varjosti jo hänen lapsuuttaan, sillä hän syntyi suruperheeseen, joka oli menettänyt jo kolme lastaan. Myöhemmin omien poikien menettäminen jättää jälkensä kirjailijaan.

Elämäkerta ei kerro vain Joenpellosta, vaan merkittävän kirjailijan myötä suomalaisista kirjallisuuspiireistä 1940-luvulta 2000-luvun alkuun saakka. Kirjailijan ystäväpiiriin kuului myös muun muassa Sylvi Kekkonen ja Urho Kekkonen.

Joenpellon ympärillä velloneet juonittelut, häirikköpuhelut, pahaa tarkoittavat perättömät jutut ovat varmasti osaltaan muokanneet kirjailijasta sen ihmisen, joka hän viimeisinä vuosinaan oli.

Tietenkin kirja kuvaa myös Eeva Joenpellon ja kustantaja Jarl Hellemannin tarinan: miten rakastavaisista, joita yhdistää rakkaus kirjallisuuteen, tulee vuosikymmenien saatossa toisilleen vieraita. Miten yhteinen intohimo vaihtuu jäätävään hiljaisuuteen ja katkeruuteen.

Ruuskan mukaan pariskunnan avioliitto oli hänelle kaikkein vaikeimmin lähestyttävä aihe. Kumpikin oli tuhonnut dokumentteja pitkästä ja vaikeaan eroon päättyvästä liitosta.

Helena Ruuska ei koskaan tavannut Eeva Joenpeltoa. Tavallaan se on elämäkerran kannalta hyväkin asia. Ruuska kaivaa tutkijan ennakkoluulottomuudella esiin monimuotoisen kuvan yhdestä 1900-luvun merkittävimmistä suomalaisen elämänmenon kuvaajista. Vuosien 1946 ja 2000 välillä Joenpelto kirjoitti yhteensä 26 romaania.

Ruuska on tehnyt valtavan työn käydessään läpi arkistoista Joenpellon jälkeenjääneitä papereita, muistiinpanoja, haastattelunauhoja, lehtiartikkeleita. Hän on myös haastatellut monia Joenpellon tunteneita aikalaisia, kulkenut Joenpellon maisemissa Sammatissa ja tietenkin perehtynyt huolella kirjailijan tuotantoon.

Tuloksena on teos, joka tekee tehtävänsä: houkuttelee tarttumaan kirjailijan tuotantoon uudestaan.

MIA PALOKALLIO
Helena Ruuska: Elämän kirjailija Eeva Joenpelto. 498 sivua. WSOY.

Pelottava kirjailija jätti vahvan muiston

Tavallaan toivoin, ettei kirjailija vastaisi puhelimeen, vaikka halusinkin haastatella häntä. Muistan vieläkin sen kihelmöivän tunteen, kun lankapuhelin hälytti toisessa päässä. Henkeä pidätellen jännitin, vastaako arvoisa kirjailija puhelimeen, ja jos vastaa, miten hän suhtautuu haastattelupyyntöön.

Eeva Joenpellolla oli sellainen maine. Oman arvonsa tunteva kirjailija ei ollut toimittajille helppo pala. Enkä minä ollut tuolloin vuonna 2002 kovin kokenut toimittaja, mitä tulee kokeneiden kirjailijoiden suhteen.

Ensimmäisellä kerralla puhelimeen ei vastattu, vaikka annoin sen soida pitkään. Hiukan hävettää tunnustaa, että olin helpottunut. No, ei voi mitään, huokaisin. Vaikka tiesin, ettei se auta. Tietenkin oli yritettävä uudestaan, niin monta kertaa, että saa vastauksen.

Joenpellon Uskomattomia uhrauksia oli kirja, jonka halusin tuolloin Maaseudun Tulevaisuuden seuraavaksi jatkokertomukseksi. Se kertoi tarinaa agrologi Eino Nygrenistä, tuottajien omistaman suuren osuustoiminnallisen yrityksen alasajosta, henkilökohtaisista uhrauksista ja maaseudun tyhjenemisestä.

Halusin myös haastatella Finlandia-palkittua kirjailijaa, jonka kieltä ja ihmiskuvauksia ihailin suuresti.

Varmasti kaikilla toimittajilla on juttuja, joiden tekeminen on jotenkin painunut mieleen. Eeva Joenpellon haastattelu on minulle yksi sellaisista. Pelonsekainen kunnioitus on haastava lähtökohta jutun tekemiselle. Mutta ehkä se antoi myös oikeanlaista nöyryyttä.

Toisella kerralla vanha rouva vastasi puhelimeen. Kyllä hän antoi mielellään haastattelun Maaseudun Tulevaisuudelle ja jatkokertomuksestakin saatiin sovittua.

Vierailusta ja haastattelusta Joenpellon luona jäi hyvä ja lämmin muisto. Kirjailija oli hyvin ystävällinen ja kannustava.

Onneksi uskalsin. Vaikka Joenpelto vielä suunnitteli seuraavaa kirjaa, Uskomattomia uhrauksia jäi hänen viimeisekseen. Pari vuotta myöhemmin kirjailijaa ei enää ollut.

MIA PALOKALLIO

JAANA KANKAANPÄÄ

Eeva Joenpelto rakennutti 1970-luvulla kotiseudulleen Sammattiin komean Vares-Kantolan talon, jossa hän asui kuolemaansa saakka. Talon omistaa nyt WSOY:n kirjailijasäätiö ja se toimii kirjailijakotina.

KUKA

Eeva Joenpelto

Eeva Elisabeth Joenpelto syntyi 17. kesäkuuta 1921 Sammatissa, kuoli 28. tammikuuta 2004 Lohjalla.
Kirjoitti myös salanimillä Eeva Helle ja Eeva Autere.
Puoliso Jarl Hellemann (vuoteen 1975) oli kustannusyhtiö Tammen toimitusjohtaja.
Kirjoitti kaikkiaan 26 romaania vuosina 1946–2000.
Finlandia-palkinto vuonna 1994, romaasnita Tuomari Müller, hieno mies.
Muistetaan eritoten 1970-luvun Lohja-sarjastaan.
Valtion kirjallisuuspalkinto vuosina 1952, 1956, 1962, 1970, 1975 ja 1983 ja lukuisia muita palkintoja.

Koukuttavia ihmiskohtaloita urheilusta

Kiveen hakatut -sarjan viides osa on radiostakin tuttua ja taattua tarinaa, jota olisi uskaltanut suositella lukemattakin. Kirja koukuttaa ihmiskohtaloillaan nekin, joita tavalliset urheilukirjat eivät kiinnosta. On hauskuutta ja surua, menestystä ja epäonnea.

Kuopion kuuluista Pietikäisen mäkihyppyveljeksistä kerrotaan parhaat legendat, mutta myös läheltä seuranneiden todistus, että liioitteluahan ne, jos totta laisinkaan. Eero Mäntyrannan doping-käryssä 1972 kallistutaan viattomuuden puolelle. Kerrotaan kansalaissodassa vastapuolilla olleiden Urho Kekkosen ja Kalle Kaiharin ystävyydestä, ja talvisodan loppuhetkillä mestarivoimistelija Make Uosikkinen velvoittaa kuolinpaareiltaan joukkojaan: Muistakaa, että Kolla kestää.

Tarinoita on 20, ihmiskohtaloita hiukan enemmän.

HEIKKI VUORELA
Arto Teronen, Jouko Vuolle: Urheilun valoja ja varjoja. Kiveen hakatut. 292 sivua. Kirjapaja.

LUKENUT MIES

Valheen kimpussa

Sotatieteiden tohtori **Saara Jantusen** kirjasta odottaa valaisevaa esitystä infosodankäynnistä. Valitettavasti se vaipuu pamfletin, mielipidekirjan tasolle.

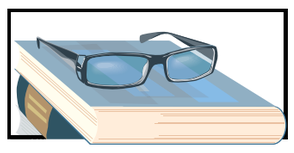

Venäjä käynnisti Krimin valtaukseen ja Ukrainan sotaan liittyen valtavan informaatiosodan.

Siihen liittyvät muun muassa somea tukkivat trolliarmeijat ja ennen kaikkea häikäilemätön valehtelu, joka tuntuu oudolta puolitotuuksilla elävässä maailmassamme.

Aikuinen kansalainen haluaa ottaa tuollaisen oudon ilmiön hallintaan, määritellä sen mittasuhteita ja vaikkapa löytää vertailukohteita muualla maailmassa. Jantunen tuomitsee lukijan kaiken itsenäisen pohdiskelun ja mahdolliset haparoivat rinnastusyritykset. Yhteistoimintamiehen leima kajahtaa heti otsaan. Olet Paavo Väyrysen ja Erkki Tuomiojan epäilyttävässä seurassa.

Saattaa todella olla, että dosentti Johan Bäckmanin ihmeellinen toiminta on suunnattu enemmän Venäjän sisälle kuin täkäläisille markkinoille. Samoin oli aikoinaan Tiedonantaja-lehden tärkein levikki Moskovassa, vaikka sitä täällä parhaimmillaan seurasi tuhatkertainen joukko hyödyllisiä idiootteja Bäckmanin ajatuksiin verrattuna.

» Tohtori Jantunen vakuuttaa, että Paasikiven ja Kekkosen linja on kuollut.

Ai niin! Vertauksia historiaan ei saa tehdä. Ukrainan infosota on ennen näkemätön ilmiö, vaikka vain tekninen kehitysvaihe erottaa sen siitä propagandatulvasta, jonka alle Suomi jäi talvisodassa. Suomalaisetko infosodassa hyväuskoista tykinruokaa?

Tohtori Jantunen vakuuttaa, että Paasikiven ja Kekkosen linja on kuollut. Suomen on oltava reilusti länttä. Näiden kahden linjan kisailua valtakuntamme itärajalla on koettu tietoisesti ainakin 300 vuotta. Tuskin historia tohtori Jantusen käskystä kuolee.

PEKKA ALAROTU
Saara Jantunen: Infosota. Iskut kohdistuvat kansalaisten tajuntaan. 318 sivua. Otava.

Kurkistus vanhenemiseen

Merete Mazzarellan kirjoja lukiessa toteutuu parhaimmillaan se, mitä hyvältä kirjalta hakee: voi peilata omaa elämäänsä ja ajatuksiaan, tuntea sympatiaa tai huvittua, jopa samaistua. Niin avoimesti Mazzarella kertoo omista tuntemuksistaan ja elämästään.

Uusimman kirjansa, Aurinkokissan vuosi, Mazzarella on kirjoittanut 70-vuotispäivänsä aattona. Kirjan keskeinen teema on vanheneminen.

Monet elävät yli satavuotiaiksi, joku nyt syntyneistä jopa kaksisataavuotiaaksi. Onko se rohkaisevaa, Mazzarella kysyy. Kuinka monta sukupolvea silloin eläisi yhtä aikaa ja jaksaisivatko he olla kiinnostuneita toisistaan?

Mazzarellan äiti kuoli 71-vuotiaana, tyytyväisenä siitä, että sai elää hyvän elämän. ”Itse ajattelin eläkkeelle jäädessäni, että ikääntyessä yllätyksillä on taipumus olla kielteisiä. Olin väärässä: kuusikymmentäseitsemänvuotispäivänäni menin uusiin naimisiin”, Merete miettii.

RIITTA MUSTONEN
Merete Mazzarella: Aurinkokissan vuosi. 249 sivua. Tammi.

Lasta etsitään kylän voimin

Kirjan nimi johtaa harhaan: kysymys ei ole sieluista, vaan ihmisistä. Samassa kylässä asuvista, toisilleen tuntemattomista lapsista ja aikuisista. Onkin aika kummallista, etteivät he tunne toisiaan: naapurit ja naapurinlapset, erakot ja perheet.

Kertomus kuvaa yhtä toukokuista päivää. Päivää, jolloin Maija katoaa. Perheen valtaa hätä, se tarttuu, tyttöä etsitään ja etsintöjen lomassa lukijalle esitellään linnunnimisten kylänraittien asukkaat.

Kirjassa vuorottelevat Maijan vanhempien muistot, ajatukset ja tunnelmat, ja lapsen näkökulmasta kuvatun Taito-pojan maailmannäkemys. Lapsen maailma on kiinnostavampi.

Finlandia-ehdokkaaksi, jännäriksi saati trilleriksi kirja on liian kesy ja lukukokemuksena melko kertakäyttöinen, jotenkin vaisu. Kieli kyllä pyrkii jopa runolliseksi, ja välillä onnistuukin. Erityismiinus siitä, että lukija saattaa arvata sylttytehtaan osoitteen jo alkulehdillä, ja ratkaisukin on pieni pettymys.

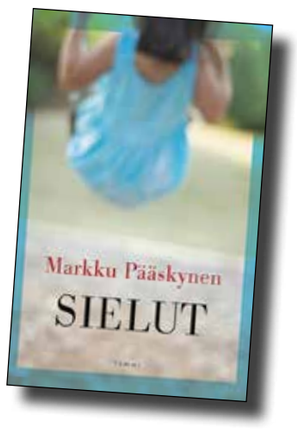

EIJA MANSIKKAMÄKI
Markku Pääskynen: Sielut. 254 sivua. Tammi.

Majakkamiehen kootut kertomukset

Altti Holmroos on kierrellyt suomalaista saaristoa ja majakoita ensin partiolaisena ja sitten toimittajana ja oppaana. Vuosikymmenien varrelta on tarttunut mukaan tietoja, tarinoita, ihmiskohtaloita ja tietenkin kuvia. Majakkakertomukset ovat nyt yksissä kansissa.

Esittelyssä on yli 70 kotimaan majakkasaarta, 16 virolaista ja seitsemän venäläistä. Kirjoittaja omistaa yhden itsekin, Lyökin pookin Rauman edustalla. Sen sijaintia hän ei tosin huomaa kertoa. Parempia karttoja kaipaisi muutenkin, sillä helpompi hahmotus lisäisi lukunautintoa.

Kaikkia kertomuksia en ole lukenut, mutta esimerkiksi ulkomerellä sijaitsevan Utön kohdalla huomaan, että Park Victoryn haaksirikosta vuonna 1947 ja monista muista kerrotaan pitkästi, mutta Estonian uppoamisesta lähistöllä vuonna 1994 ei sanaakaan.

Mitään kevyttä kansilukemista majakkajärkäle ei ole, mutta puutteistaan huolimatta kiinnostavaa selailtavaa.

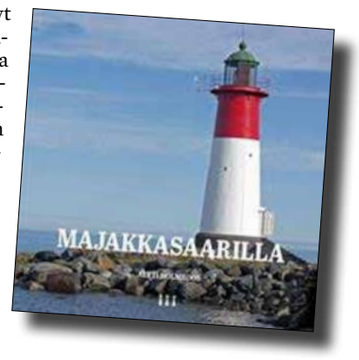

EIJA MANSIKKAMÄKI
Altti Holmroos: Majakkasaarilla. 617 sivua. Readme.

Soiva laulukirja sohvalle tai vaaripiiriin

Ikivihreä soiva laulukirja on kirjaimellisesti musiikkikirja: se soi.

Kansien välissä on sanat 50 kipaleeseen, joiden melodia alkaa soida, kun painaa nappia. Mukana on tuttuja ikivihreitä kansanlauluista iskelmiin ja virsiin: Emmasta Rantakoivun alle ja Kultaiseen nuoruuteen, Kiitos sulle Jumalani, Herraa hyvää kiittäkää ja joukko isänmaallisia lauluja.

Seitsemänkymppinen testaajapariskunta tuumi kirjasta näin: helppo käyttää, mutta viihdykkeenä hiukan lyhyt, jos on innostunut lähinnä iskelmistä. Myös välisoittoja olisi kaivattu.

Teos sopii kotisohvalle yksin tai yhdessä laulettavaksi sekä mainiosti mummo- tai vaaripiiriin tai hoitokoteihin ajanvietteeksi ja muistiterapiaksi.

Kuulon pitäisi toimia ja näönkin kannattaisi, sillä kirja on kuvitettu nostalgisilla mustavalkovalokuvilla. Sorminäppäryyttäkin tarvitaan, sillä paristonvaihtoluukku aukeaa ristipäämeisselillä.

Kirjan perustana on Musiikki- ja kulttuurikeskus Verson musiikkipedagogien työ ja ikäihmisten laulukirja.

EIJA MANSIKKAMÄKI
Ikivihreä soiva laulukirja. 128 sivua. Tammi.

Pohjoisen pilaajakaivoksen jäljillä

Antti Tuomainen on minulle outo tuttavuus, mutta monelle muulle ei: mies on monesti palkittu, äänestetty, käännetty ja julkaistu – 27 maassa.

Tämäkin on rikosromaani, keskiössä nimensä mukaan kaivos. Kirja kertoo toimittajasta, joka saa hajun pohjoisen kaivoksen jätevesiepäselvyyksistä ja lähtee niitä penkomaan.

Tie on likainen ja jännittävä, ja matkalla syntyy uhkailua, ruumiita, mutkikkaita suhdevyyhtejä ja pintaan pulpahtaa aiempien sukupolvien toistamia virheitä. Sanomaakin siis on. Joka toisessa luvussa äänessä on Emil, jonka tehtävä ja suhde päähenkilöön avautuu pikkuhiljaa.

Kirja yllätti myönteisesti. Tuomainen kirjoittaa sujuvasti ja kirja pitää otteessaan. Se johtuu osittain juonesta ja osittain toimittajan työn varsin onnistuneesta kuvauksesta.

Ei tarvitse tuntea eikä ajatella Talvivaaraa nauttiakseen lukemisesta ja juonesta, mutta kyllähän se väistämättä takaraivossa takoo.

EIJA MANSIKKAMÄKI
Antti Tuomainen: Kaivos. 326 sivua. Like.